

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

Xe KAMER

A R R E S T

**nr. 225.683 van 3 december 2013
in de zaak A. 204.667/X-15.094.**

In zake : Marcel NETENS
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaten Willem Slosse en Stijn Brusselmans
 kantoor houdend te 2018 Antwerpen
 Mechelsesteenweg 64
 bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen :

 het VLAAMSE GEWEST
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaat Sven Vernailen
 kantoor houdend te 2018 Antwerpen
 Mechelsesteenweg 27
 bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 27 april 2012, strekt tot de nietigverklaring van “het besluit van 27 oktober 2011 van de Vlaamse Minister voor Mobiliteit en Openbare Werken tot onteigening ten algemenen nutte volgens de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden van onroerende goederen dewelke in het geel worden aangeduid op de (onteigenings)plannen 1M3D8E G 21154 01, 1M3D8E G 21155 01 en 1M3D8E G 21156 01 en dewelke in het algemeen belang nodig zouden zijn voor de aanleg van vrijliggende fietspaden langs de N10”.

II. Verloop van de rechtspleging

2. De verwerende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en verzoeker heeft een memorie van wederantwoord ingediend.

Auditeur Ronny Vercruyssen heeft een verslag opgesteld.

Verzoeker heeft een laatste memorie ingediend. De verwerende partij heeft een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 20 september 2013.

Staatsraad Jan Clement heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Stijn Brusselmans, die verschijnt voor verzoeker, en advocaat Joris Geens, die *loco* advocaat Sven Vernailen verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Auditeur Ronny Vercruyssen heeft een met dit arrest gedeeltelijk eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3. Verzoeker is eigenaar en bewoner van een perceel met woning dat is gelegen aan de Aarschotsesteenweg (N10) 97 te Lier en dat kadastraal bekend is onder afdeling 2, sectie C, nr. 498/k.

In de tabel der innemingen bij het onteigeningsplan nr. 1M3D8E G 21154 01 “Aarschotsesteenweg (N10): Module 13, Aanleg fietspaden Inneming 1 t.e.m. inneming 15” is het voormelde perceel van verzoeker vermeld onder inneming 10. Die inneming (inzake “voortuin”) betreft 1a 39ca “aan te kopen oppervlakte” van de 11a en 22ca “kadastrale oppervlakte”.

4. *In casu* wordt de heraanleg voorzien van fietspaden langsheen de N10 in het segment tussen de ring van Lier en Koningshooikt (Liersebaan), waar momenteel langs beide zijden een fietspad met een breedte van 1,20 meter ligt. Volgens de startnota is de huidige inrichting van de fietsvoorzieningen langsheen het betrokken segment niet in overeenstemming met de categorie en functie van de weg. De aanpassing van de huidige fietsinfrastructuur wordt voorzien met het oog op het verhogen van de fietsveiligheid, het verhogen van het fietscomfort en het verbeteren van de fietsrelatie tussen Lier en Koningshooikt.

5. Op 24 augustus 2006 wordt de startnota door de Provinciale Auditcommissie Antwerpen (hierna: de PAC) conform verklaard onder de uitdrukkelijke verplichting om in de projectnota uit te gaan van 1,75 meter fietspadbreedte.

Deze verplichting wordt gevolgd in de projectnota die door de PAC conform wordt verklaard op 19 juni 2008.

6. Op 27 oktober 2011 neemt de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken het bestreden besluit, waarvan de aanhef luidt als volgt:

“Gelet op de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake de onteigeningen ten algemenen nutte, inzonderheid op artikel 5;

Gelet op het decreet van 13 april 1988 tot bepaling van de gevallen en modaliteiten waarbij de Vlaamse regering kan overgaan tot onteigeningen ten algemenen nutte inzake de gewestelijke aangelegenheden;

Gelet op het decreet van 20 april 2001 betreffende de mobiliteitsconvenants;

Gelet op het decreet betreffende het mobiliteitsbeleid van 20 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering, inzonderheid op artikel 2, §6, en artikel 6, 7°;

Gelet op de ministeriële besluiten betreffende de mobiliteitsconvenants van 21 december 2001, 28 juni 2002, 3 juli 2002, 18 december 2002 en 22 februari 2007;

Gelet op de koepelmodule nr.12021/AA met module 13b d.d. 29/10/2008 beide behorende bij het moederconvenant 12021/0 d.d. 20/02/1998;

Overwegende dat de onteigeningen volgens de plannen 1M3D8E G 21154 01, 1M3D8E G 21155 01, 1M3D8E G 21156 01, nodig zijn voor de aanleg van vrijliggende fietspaden langs de gewestweg N10 te Lier;

Overwegende dat de realisatie van de vrijliggende fietspaden noodzakelijk is ter bevordering van de verkeersveiligheid;

Gelet op het belang en de potentie van deze fietsverbinding voor het functionele fietsverkeer;

Overwegende dat de huidige inrichting van de fietsvoorzieningen langsheen de N10 Aarschotsesteenweg niet in overeenstemming is met de categorie en functie van de weg;

Overwegende dat de huidige inrichting van de fietsvoorzieningen langsheen de N10 Aarschotsesteenweg niet in overeenstemming zijn met de normen voorgesteld in het Vademecum Fietsvoorzieningen

Gelet op de hoge intensiteiten van het gemotoriseerd verkeer langsheen de N10;

Overwegende dat voornoemde onteigeningen beperkt worden tot de voor het voorziene project strikt noodzakelijke oppervlakten;

Gelet op het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor de begroting, gegeven op 13 sep. 2011;

Gelet op het gunstige advies van de Inspectie van Financiën, gegeven op 09 juni 2011.”

IV. Ontvankelijkheid van het beroep

Standpunt van de partijen

7. In zijn verzoekschrift stelt verzoeker dat hij over het vereiste belang beschikt om het beroep in te stellen aangezien de bestreden beslissing een (gedeeltelijke) onteigening vooropstelt van een perceel waarvan hij eigenaar is en waarop zijn woning gevestigd is. In het bijzonder heeft hij belang daar de bestreden beslissing uitgaat van een foutieve opmeting van het in te nemen deel van zijn perceel.

8. In haar memorie van antwoord voert de verwerende partij aan dat verzoeker hoogstens belang heeft in zoverre het bestreden besluit zijn eigen perceel viseert. Volgens de verwerende partij brengt verzoeker in zijn verzoekschrift ook geen argumenten aan waarin hij zijn belang uiteenzet inzake de andere betrokken percelen. De Raad van State moet hier – desnoods ambtshalve – rekening mee houden.

9. In zijn memorie van wederantwoord stelt verzoeker vast dat de verwerende partij in haar memorie van antwoord niet betwist dat hij een belang heeft, minstens in zoverre de onteigening betrekking heeft op zijn perceel.

Beoordeling

10. Verzoeker beroept zich uitsluitend op het feit dat hij door het bestreden besluit in zijn eigendomsrecht wordt aangetast. Het blijkt niet welk belang hij heeft bij het bestrijden van de inneming van percelen waarvan hij geen eigenaar is.

De exceptie van de verwerende partij is gegrond.

Het beroep is enkel ontvankelijk in zoverre dit het kadastraal perceel afdeling 2, sectie C, nr. 498/k (inneming 10) betreft.

V. Onderzoek van het eerste middel

Standpunt van de partijen

11. In een eerste middel voert verzoeker de schending aan van artikel 1 van de wet van 26 juli 1962 ‘betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemenen nutte’ (hierna: de wet van 26 juli 1962), artikel 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 ‘betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen’ (hierna: de formelemotiveringswet), het redelijkheidsbeginsel en de motiveringsplicht.

Hij stelt dat het bestreden besluit in een motivering had moeten voorzien inzake de vermeende hoogdringendheid. Immers, overeenkomstig artikel 1 van de wet van 26 juli 1962 kan de onteigening slechts geschieden wanneer de Koning vaststelt dat de onmiddellijke inbezitneming van een of meer onroerende goederen ten algemenen nutte onontbeerlijk is, wat een afdoende

motivering impliceert inzake zowel het algemeen nut of belang van de onteigening, als de vereiste hoogdringendheid.

Het bestreden besluit vermeldt echter slechts zeer summier de redenen van het algemeen nut en bevat geen motivering waaruit blijkt dat de onmiddellijke inbezitneming van de betrokken onroerende goederen door de overheid onontbeerlijk was, zoals dit vereist is om toepassing te kunnen maken van de procedure bedoeld in de wet van 26 juli 1962. Het ontbreken van een dergelijke motivering komt neer op een schending van de motiveringsplicht.

12.1. In haar memorie van antwoord stelt de verwerende partij dat het bestreden besluit afdoende is gemotiveerd inzake het onontbeerlijk karakter van de onteigening, de hoogdringendheid en het noodzakelijk en onontbeerlijk karakter van de onmiddellijke inbezitneming.

12.2. Vooreerst wordt er in het bestreden besluit duidelijk weergegeven dat het de bedoeling is om de verkeersveiligheid te bevorderen. Het project werd zeer grondig bestudeerd en kende een hele administratieve voorbereidingsfase, wat onder andere blijkt uit de startnota die ervoor werd opgemaakt. Deze startnota werd vervolgens ook conform verklaard door de PAC, waarin alle belangenactoren in het kader van mobiliteit zetelen.

Daarnaast geeft het bestreden besluit wel degelijk aan waarom de spoedprocedure moest worden toegepast. Zo zijn momenteel de fietsvoorzieningen niet in overeenstemming met de categorie en functie van de weg en is het bestaande fietspad niet in overeenstemming met de normen die worden voorgesteld in het Vademecum fietsvoorzieningen.

Bovendien is de realisatie van een verhoogde veiligheid van de zwakke weggebruiker uit zijn aard altijd hoogdringend, daar het fietsverkeer in onze samenleving alsmaar belangrijker wordt.

Hierbij moet erop worden gewezen dat de controle van de werkelijkheid van de hoogdringendheid alvast redelijk moet blijven en niet mag ontaarden in een controle van de opportuniteit van de handeling van de overheid.

12.3. Aangezien de onmiddellijke realisatie zich opdringt en daartoe voorafgaandelijk de onteigeningen noodzakelijk zijn, is de overheid verplicht om voor de toepassing van de wet van 26 juli 1962 te opteren. Al in de projectnota werd het verdere procesverloop bepaald. De onteigeningen zouden plaatsvinden tot medio 2010.

De timing die tot op heden gevolgd werd, is logisch en noodzakelijk rekening houdend met het geheel van de door de onteigende overheid ondernomen stappen, maar ook met de onderhandelingen tussen partijen evenals de noodzaak van een fasering van de verrichtingen. De verschillende stappen in dit project hangen zodanig samen dat momenteel de onteigeningen direct moeten aansluiten op de andere inrichtingswerken, wat logischerwijze volgt uit het gefaseerd beslissingsproces dat dit project voorafgaandelijk heeft gekend.

12.4. Minstens maakt de hoogdringendheid wegens de beoogde verkeersveiligheid impliciet de onmiddellijke inbezitneming noodzakelijk. De onmiddellijke inbezitneming van de betrokken onroerende goederen is bijgevolg onontbeerlijk.

12.5. Gelet op de omstandigheden van de zaak mocht de verwerende partij er redelijkerwijze vanuit gaan dat de voorgenomen werken moesten worden uitgevoerd met een spoed die de onmiddellijke, zo snel mogelijke inbezitneming verantwoordde, wat eveneens uit de motivering van het bestreden besluit blijkt.

13. In zijn memorie van wederantwoord merkt verzoeker nog op dat ook niet uit het administratief dossier blijkt waarom de onmiddellijke (hoogdringende) inbezitneming van de betrokken onroerende goederen onontbeerlijk is.

14. In haar laatste memorie voert de verwerende partij nog aan dat de hoogdringendheid en de noodzaak aan onmiddellijke en volledige inbezitneming concreet worden gemotiveerd door het bestreden besluit. Die motivering stelt de onteigende perfect in staat om te begrijpen op grond van welke feitelijke en juridische gegevens het besluit tot onteigening bij hoogdringendheid werd genomen. Uit de motivering blijkt op afdoende wijze dat momenteel de fietsvoorzieningen niet in overeenstemming zijn met de categorie en functie van de weg. De hoogdringendheid is vandaag nog steeds aanwezig.

Beoordeling

15. Luidens artikel 1 van de wet van 26 juli 1962 kan de onteigening volgens de regels van die wet slechts geschieden “[w]anneer de Koning vaststelt dat de onmiddellijke inbezitneming van een of meer onroerende goederen ten algemenen nutte onontbeerlijk is”. De aanwending van de uitzonderingsprocedure vastgesteld in de wet van 26 juli 1962, uitsluitend verantwoord door redenen van algemeen belang, is dan ook slechts toegestaan wanneer de “onmiddellijke inbezitneming” van het goed door de onteigenende overheid “onontbeerlijk is”.

Hoewel de onteigenende overheid over een ruime discretionaire bevoegdheid beschikt wat betreft de hoogdringendheid van de onteigening, mag de Raad van State controleren of die hoogdringendheid wel voorhanden is, wat impliceert dat deze voldoende aannemelijk moet zijn gemaakt.

Het bestreden besluit valt onder het toepassingsgebied van de formelemotiveringswet. Artikel 2 van die wet bepaalt dat bestuurshandelingen uitdrukkelijk moeten worden gemotiveerd. Artikel 3 bepaalt dat de motivering afdoende moet zijn.

De redenen om toepassing te maken van de uitzonderingsprocedure, die een geringere rechtsbescherming biedt dan de gewone onteigeningsprocedure bij toepassing van de onteigeningswetten van

17 april 1835 en 27 mei 1870, moeten blijken uit het administratief dossier en moeten op grond van de formelemotiveringsplicht uitdrukkelijk in het bestreden onteigeningsbesluit zelf zijn opgenomen.

16. In het bestreden besluit wordt terdege gemotiveerd wat het algemeen nut is waarvoor de onteigening moet gebeuren, namelijk “ter bevordering van de verkeersveiligheid” en “het belang en de potentie van deze fietsverbinding voor het functionele fietsverkeer”. Hierbij wordt gewezen op “de hoge intensiteiten van het gemotoriseerd verkeer langsheen de N10”, alsook op het niet in overeenstemming zijn van de huidige inrichting van de fietsvoorzieningen “met de categorie en functie van de weg [...] [en] de normen voorgesteld in het Vademecum Fietsvoorzieningen”.

Die motivering maakt echter niet voldoende aannemelijk waarom de “onmiddellijke” inbezitneming van het goed door de onteigenende overheid onontbeerlijk is, noch kan dit op een andere manier worden afgeleid uit het dossier. Het bestreden besluit miskent bijgevolg artikel 1 van de wet van 26 juli 1962. Het ontbreken van een dergelijke motivering in het bestreden besluit komt bovendien neer op een schending van de formelemotiveringswet.

Het eerste middel is in de aangegeven mate gegrond.

BESLISSING

1. De Raad van State vernietigt “het besluit van 27 oktober 2011 van de Vlaamse Minister voor Mobiliteit en Openbare Werken tot onteigening ten algemenen nutte volgens de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden van onroerende goederen dewelke in het geel worden aangeduid op de (onteigenings)plannen 1M3D8E G 21154 01, 1M3D8E G 21155 01 en 1M3D8E G 21156 01 en dewelke in het algemeen belang nodig zouden zijn voor de aanleg van vrijliggende fietspaden langs de N10”, in zoverre dit het kadastraal perceel afdeling 2, sectie C, nr. 498/k (inneming 10) betreft.

De Raad van State verwerpt het beroep voor het overige.

2. Dit arrest dient te worden bekendgemaakt op dezelfde wijze als het gedeeltelijk vernietigde besluit.

3. De verwerende partij wordt verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op 175 euro.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van drie december 2013, door de Raad van State, Xe kamer, samengesteld uit:

Johan Lust,	kamervoorzitter,
Pierre Lefranc,	staatsraad,
Jan Clement,	staatsraad,
bijgestaan door	
Astrid Truyens,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Astrid Truyens

Johan Lust